

Ing. Josef Mikš

Proces s Volkssportem

Proces s Volkssportem – první měření sil s nastupujícím fašismem

Před 70 lety – během roku 1932 došlo v předmnichovské republice k prvnímu vážnějšímu střetnutí demokratické státní moci s nastupujícím fašismem. Od března 1932 plnily stránky novin články popisující „Proces s Volkssportem“.

Co to byl „Volkssport“? To dnes vědí zřejmě již jen pamětníci. A proto k vysvětlení hlavních souvislostí je třeba se vrátit hlouběji do minulosti.

Začátek celého vývoje musíme hledat koncem minulého století, kdy stejně jako v Německu i mezi Němci v českých zemích se rozšířilo tzv. velkoněmecké hnutí s ideou pangermanismu, jehož cílem bylo vytvoření jednotného, rasově čistého velkoněmeckého státu, vzniklého spojením Německé říše a Rakousko-Uherska, přičemž ostatní národy včetně Čechů měly být germanizovány. Jeden z představitelů tohoto směru, generál Raucher v té době vydal strategickou studii s výmluvným názvem „Velkoněmecko a střední Evropa kolem roku 1950“. V knize byl i tento závěr: „Po jisté době bude 88 milionů Němců vládnout nad 130 miliony Evropanů, kteří budou určeni k nižším pracem. Jen Němci budou získávat půdu, požívat politická práva a zaujímat administrativní vojenské postavení.“

Ideologové Velkoněmeckého svazu vytrvale opakovali, že „Čechy a Morava budou starým německým historickým územím, kde Češi představují nevitány živel, překážející Německu v expanzi na Východ.“

Tím byly vytvořeny podmínky pro vznik nacionalistických německých stran s všenněmeckým programem. A tak již v roce 1913 jeden z představitelů českých Němců Jung položil základ programu strany, která se později přejmenovala na DNSAP – Deutsche nationalsozialistische Arbeiterpartei (Německá nacionálně socialistická strana dělnická), přičemž téměř shodný název obou stran není náhodný. Další nacionalistickou stranou českých Němců se stala později založená DNP – Deutsche Nationalpartei (Německá nacionální strana).

Porážka Německa a Rakousko-Uherska a jejich spojenců v 1. světové válce a vytvoření nových národních států, včetně vzniku samostatné Československé republiky, znamenalo krach pangermánských plánů.

Ale němečtí nacionalisté se nevzdali. Jejich cíle v Německu převzal Hitler se svým nacistickým hnutím a v ČSR se prosazovaly již zmíněné strany DNSAP a DNP.

Když se jim na podzim 1918 nepodařilo, na některých místech i ozbrojeným odporem, zamezit ustavení a konstituování československého státu, a česká vláda vojenským obsazením pohraničních území zlomila německý odpor, organizátoři těchto akcí uprchli do Německa a Rakouska, odkud organizovali rozsáhlé protistátní hnutí s ústředím ve Vídni, Drážďanech a německém Slezsku.

Docházelo k zakládání dalších samostatných německých politických stran a nacionalistických masových organizací, jejichž postoj byl nepřátelský vůči československému státu. V prvních parlamentních volbách v ČSR v roce 1920 dosáhla DNSAP spolu s ostatními nacionalistickými skupinami přes 20 % hlasů. V téže roce sudetoněmecký politik Hans Knirsch na zasedání Všeněmeckého sněmu ve Frankfurtu nad

Mohanem prohlásil: „Jsme toho názoru, že je naší povinností učinit v zájmu Německa vše, co je s to podrýt československý stát a soustředit naši hospodářskou a politickou činnost, aby se tento stát nemohl upevnit...“

Tato linie se pak trvale projevovala v každodenní činnosti německých nacionalistů v pohraničních oblastech. Němci veřejně provokovali, vyvolávali stávky, agitovali proti republice a Čechům. Tak kupříkladu začátkem dvacátých let byla Společnost národů v Ženevě zasypávána stížnostmi na útlak Němců v ČSR. Jejich skrytým utajeným cílem bylo dosáhnout odtržení pohraničních území od Československa a jejich přivtělení k Německu. Proto navázali tajnou, ale úzkou spolupráci s Hitlerovou NSDAP

V srpnu 1920 se v rakouském Salzburku konala schůzka Hitlera s německými politiky z ČSR Knirschem a Jungem, za rakouské nacisty byli přítomni Riehl a Ertl. Na závěr vydali společné prohlášení, požadující sloučení všech v Evropě žijících Němců v jediné říši.

V druhé polovině dvacátých let tato činnost nabývala očividně protistátního charakteru. Ale čs. úřady zachovávaly zatím rezervovaný postoj.

V květnu 1929, kdy měl Hitler v Německu již poměrně velkou nacistickou stranu, hakenkrajcleři, jak byli nazýváni příslušníci DNSAP, založili německý sportovní svaz s názvem Volkssport. Ten pod maskou sportovní činnosti sdružoval v podstatě úderné oddíly DNSAP, budované po vzoru SA sousedního Německa. Vedením Volkssportu byl pověřen poslanec DNSAP, starosta města Fulneku Leo Schubert, známý slezský nacist.

Iniciátorem zrodu Volkssportu byl však poslanec Hans Krebs, jeden nejzuřivějších nacistů, který zastával funkci politického vedoucího. Organizačním vedoucím se stal Paul Illing. Při svém založení měla organizace pět tisíc členů, ale do svého rozpuštění v roce 1932 se rozrostla v mohutnou sílu sdružující přes čtyřicet tisíc nacistů.

Členové Volkssportu se nijak netajili svými záměry. Na schůzkách a srazech otevřeně prohlašovali, že jsou vojskem hákového kříže. Okresní vedoucí Volkssportu v Bochově u Žlutic to vyjádřil ještě jasněji. Do svých poznámek si zapsal: „Chceme být tělem a duší, celým srdcem mladými vojáky. Jsme zrozeni k tomu, abychom osvobodili naši vlast od slovanského a židovského jha.“

Volkssport napodoboval říšské SA nejen svými uniformami (jeho členové nosili stejně jako SA hnědé košile, čapky, jezdecké kalhoty a černé holínky), ale sblížovala je především stejná ideologie a politické cíle. Také s nimi udržovali přímé styky. Již krátce po svém založení v srpnu 1929 se zúčastnilo 300 vybraných sudetských nacistů v nových uniformách říšského dne strany NSDAP (Reichsparteitag der NSDAP) v Norimberku.

Dostalo se jim nadšeného uvítání a čestného umístění mezi tisíci říšskými členy SA. Jako vyjádření svého postoje nesli v prvních řadách mohutný transparent, na kterém bylo výraznými velkými písmeny napsáno heslo: SUDETENLAND TREU ZU HITLER (Sudety věrné Hitlerovi).

Zde bylo také dohodnuto, že Volkssport bude podřízen mnichovské ústředně SA a jako výcviková základna mu bude sloužit prostor 100. standarty SA v saském Koppelsdorfu. Na tuto základnu se pak podle dohovoru v určených termínech jezdili školit funkcionáři Volkssportu z různých míst českého pohraničí. Ale nejen to. Byla pořádána i společná cvičení a srazy, kde dokonce v lednu 1931 došlo k překročení československých státních hranic říšskými SA.

Členové Volkssportu byli také nedílnou součástí všech slavností a srazů hakenkrajclerů, kde tvořili slavnostní stafáž, nazývanou „ochranná stráž“. Přesto, že svaz vyvíjel svoji činnost pokud možno skrytě před československými úřady a ilegální sídlo měl v Litoměřicích, vycházely postupně na světlo skutečné záměry a protistátní charakter činnosti. Československé orgány o tom měly nezvratné důkazy. Ale vláda se zásahem dlouho váhala. Proto v roce 1931 nejdříve členům Volkssportu zakázala nosit hnědé stejnokroje. Volkssport však zůstal nedotčen a pokračoval v činnosti. Jen hnědé košile nahradil bílými a hnědé čepice modrými.

Protože však protistátní činnost Volkssportu neustávala a zapojily se do ní i mládežnické organizace DNSAP – Studentenbund a Jugendverband, rozhodla se vláda zakročit mocensky. Byli zatčeni nejvíce podezřelí funkcionáři. Prvním zatčeným byl dr. Alexander Petermichel, soukromý učitel sportu a tělocviku v Chebu, který dočasně působil v Praze. Jeho výslech proběhl 2. března 1932 a již druhý den byl zatčen posluchač medicíny v Praze Anton Schwabe. Na základě jejich výpovědí došlo v dalších dnech k zatčení ostatních funkcionářů a to ing. Rudolfa Heidera, Adolfa Matznera, Petra Donhäusera, Fritze Paliegeho a Paula Illinga, organizačního vedoucího a zástupce zemského vůdce Volkssportu pro Čechy. K zatýkání došlo v celém pohraničí a do konce března bylo vzato do vazby celkem 81 příslušníků Volkssportu. Proti dalším 167 členům této organizace bylo vedeno takzvané přípravné vyhledávání. Kromě Illinga však nikdo ze zatčených nepatřil do nejvyššího vedení. Jeho členové tvrdili, že o jejich žádné závadné činnosti nevěděli. Při prohlídkách v bytech i spolkových místnostech však bylo nalezeno mnoho zbraní, nacistických novin, brožur, letáků se štvavým protistátním obsahem i služebními předpisy pro vojenský výcvik příslušníků Volkssportu. Vzhledem k těmto skutečnostem byla nejdříve zastavena činnost a posléze zakázána celá organizace.

Po vyčerpávajícím vyšetřování a důkladné organizační přípravě začal 8. srpna 1932 v Brně s obviněnými proces – lidově pojmenovaný jako proces s Volkssportem. Trval až do 14. září a v jeho průběhu vyšly najevo skutečnosti, které uváděly do vážného podezření z protistátní činnosti i samotné vůdce hakenkrajclerů Junga, Krebse, Kaspera, Schuberta a další. Ty však chránila poslanecká imunita a byli zatím beztrestní. Konečně 24. září se konalo závěrečné zasedání soudu. Čtyři hodiny četl předseda senátu 89 stran rozsudku. Všichni obžalovaní byli uznáni vinnými z úkladů proti republice, přípravy a napomáhání k realizaci plánů, podle nichž mělo být pohraniční území a českoslovenští občané německé národnosti, kteří zde bydleli, odtrženi od ČSR a připojeni k Velkoněmecku. Tento program měl být v případě odporu československého národa proveden i násilně, ve spojení se zahraniční pomocí. Rozsudek prokázal přesvědčivě, že DNSAP a její organizace, zejména Volkssport, úzce spolupracovaly s NSDAP a říšskými SA proti republice s uvedenými cíli. Přes závažnost obvinění byly rozsudky mírné – od jednoho do tří let vězení.

V listopadu 1932 podal soud oficiální žádost o vydání jmenovaných poslanců DNSAP k trestnímu stíhání. Teprve koncem února 1933 bylo vydání schváleno a jmenovaní zatčeni. Mezitím se Hitler v Německu dostal k moci a již v první audienci čs. vyslance Mastného jej zahrnul stížnostmi a výčitkami k vůli procesu. Další vyšetřování však plně prokázalo podíl představitelů v protistátní činnosti Volkssportu a DNSAP. Během věznění však byli propuštěni na kauci, čehož využili a uprchli do říše, kde byli přijati jako hrdinové a obdrželi vysoká místa v nacistické správě.

Usnesením vlády ze dne 4. října 1933 byla DNSAP rozpuštěna a její poslanci zbaveni svých poslaneckých mandátů. Tím měla být za činností hakenkrajclerů v Československu učiněna tečka. Ale nebyla. Místo DNSAP okamžitě nastoupila náhradní garnitura, vedená tehdy méně známým Henleinem, která sjednotila sudetské

Němce do tzv. Heimatsfront, později přejmenované na Sudetendeutsche Partei (Sudetoněmecká strana). I když se navenek distancovala od DNSAP a proklamovala plnou loajalitu Československé republice, stala se Hitlerovým nástrojem k rozbití ČSR, což vedlo k Mnichovu, pak 15. březnu 1939 a nakonec ke druhé světové válce.

Popsaný vývoj potvrzuje, že čeští Němci od samého začátku vzniku Československé republiky usilovali o její rozvrat, zničení a připojení pohraničních oblastí k Německu s postupnou likvidací českého národa jako svébytného celku. Mají rozhodující podíl na realizaci těchto plánů v součinnosti s nacistickým Německem. Proto nemají dnes také právo mluvit o vyhnání a postižení nevinných, nebo o právu na návrat.

Současná situace ukazuje, že se svých plánů nevzdávají a přesto, že byli ve druhé světové válce poraženi, snaží se nyní své požadavky prosazovat v rámci „sjednocení Evropy“, kde Německo vzhledem ke svému ekonomickému a lidskému potenciálu zaujalo vedoucí místo. Tím by se vytvořily podmínky, kdy by bylo možno přikročit k revizi a změně hranic. Jak naznačuje česko-německá deklarace, daří se Německu cílevědomě vytvářet k tomu nejvýhodnější podmínky.

Kořeny nacismu byly v Sudetech

Málokdo z nás a už vůbec nikdo ze sudetoněmecké strany, se zamyslel nad prostým faktem, že nacionálně socialistické hnutí nevzniklo v Německu, v říši, ale vzniklo bohužel v prostoru Sudet. Je tedy produktem, chcete-li, tehdy německy osídlené části české země.

Historická fakta dokazují, že německé nacionálně socialistické hnutí vzniklo v českých zemích již v období Rakousko-Uherska jako politický směr, jehož ideologií byl pangermanismus s ústřední ideou vytvoření velké německé (pangermánské) říše, ovládnutím Evropy a vystěhováním neněmeckého obyvatelstva.

Již v devadesátých letech předminulého století založili na české půdě dva němečtí knihaři Ludwig Vogel a Ferdinand Buschovsky německo-nacionální dělnický svaz, který s všenněmeckým hnutím Wolfa a Schönerera vedl boj proti Čechům. V roce 1904 byla v českém a moravském pohraničí založena Deutsche Arbeiterpartei in Österreich – DAPÖ (Německá dělnická strana Rakouska), jejíž zakládající sjezd se sešel ve dnech 14. a 15. srpna v Trutnově. Symbolem strany se stal znak antisemitů, květ chrpy. Po sedmi letech, v roce 1911, byli tři funkcionáři této strany zvoleni za poslance Říšské rady ve Vídni a do svých křesel již zasedli se znakem hákového kříže. Z toho vzniklo jejich české pojmenování „hakenkrajcleři“. Na sjezdu této strany v Jihlavě v roce 1913 se také objevují jména pozdějších poslanců v československém parlamentu Rudolfa Junga a Hanse Knirsche. V květnu 1918 na říšském sjezdu strany byl přijat nový název Deutsche nationalsozialistische Arbeiterpartei (Německá nacionálně socialistická dělnická strana - DNSAP).

Brzy však skončila první světová válka. Porážka Německa a Rakousko-Uherska znamenala krach nadějí na splnění pangermánských cílů. Po vzniku samostatné Československé republiky v říjnu 1918 se předáci DNSAP a ostatních nacionalistických německých stran zúčastnili pokusu o odtržení pohraničních území od republiky a jejich připojení k Rakousku nebo Německu. Po nezdaru těchto plánů se DNSAP rozdělila na část rakouskou a českou, ale udržovaly spolu nadále těsné styky.

Na sjezdu strany 15.–16. 11. 1919 v Duchcově byl přijat nový program, který vycházel z publikace zpracované jedním ze zakladatelů této strany a pozdějším po-

slancem československého parlamentu Rudolfem Jungem. Publikace nesla název „Der Nationale Sozialismus“ (Národní socialismus). Je příznačné, že spis byl připsán Adolfu Hitlerovi, o němž tehdy ještě nikdo nevěděl, což dokazuje, že Jung se s Hitlerem znal. Němečtí nacionalisté na území Čech a Moravy měli tedy za sebou již patnáct let existence a bojů, když počátkem roku 1919 v Mnichově založil truhlář A. Drexler stranu s názvem Deutsche Arbeiterpartei – DAP (Německá dělnická strana), jejímž členem s členskou legitimací číslo 7 se stal v září 1919 Adolf Hitler.

Zřejmě nebylo náhodné, že v únoru 1920 byla DAP přejmenována na Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei – NSDAP (Nacionálně socialistická německá dělnická strana) a přijala novou programovou platformu i znak hákového kříže. Bylo to na první veřejné schůzi 24. 2. 1920 v sále mnichovského měšťanského pivovaru, který se stal součástí historie NSDAP.

K navázání a upřesnění spolupráce mezi rakouskými nacisty, Jungovou DNSAP a Hitlerovou NSDAP se 7. a 8. srpna 1920 konala schůzka, kde se setkal Hitler s Drexlerem, dále s Rudolfem Jungem, Hansem Knirschem, Reichlem a Ertlem. Na závěr bylo vydáno společné svolání, vyžadující sloučení všech Němců žijících v Evropě v jedné říši. Projednané otázky potom Reichel zveřejnil v brožuře s názvem „Unsere Endziel“ (Náš konečný cíl). Od té doby se činnost těchto tří nacionálně socialistických stran úzce prolíná a pouze taktika podle místních podmínek se mění.

Rok nato, 10. července 1921, se Hitler díky zuřivé propagandistické kampani proti versailleskému míru stal předsedou a vůdcem strany. Zakladatel strany, truhlář Drexler byl odsunut na místo čestného předsedy. Do vedení strany byli dále zvoleni Hitlerovi spolubojovníci Göring, Röhm, Hess a Rosenberg.

V roce 1923 se na sjezdu NSDAP v Salcburku zúčastnila delegace DNSAP vedená Jungem, který byl potom zvolen do tzv. vůdcovského výboru, jehož předsedou byl Hitler.

Začátkem listopadu 1923 se Hitler se svými přívrženci pokusil v Mnichově o puč, který však byl rázně potlačen, pučisté zatčeni a NSDAP postavena mimo zákon a rozpuštěna. Je málo známo, že Hitlerova puče v Mnichově se zúčastnili i Němci z Chebska a že DNSAP vyhlásila na pomoc ilegální činnosti rozpuštěné NSDAP peněžní sbírku, která vynesla 100 tisíc Kč.

Po Hitlerově uvěznění navštívili Jung, Knirsch a Sinn Mnichov, kde se zástupci NSDAP projednali nové spojení a byli pověřeni přenést dočasně sídlo nacistického hnutí do Československa. Jung byl potom pověřen programovým vedením hnutí do doby, než bude Hitler propuštěn.

V březnu 1924 proběhl s Hitlerem a jeho společníky proces, ve kterém byl Hitler odsouzen k pěti letům vězení, ale již koncem roku byl propuštěn na svobodu. Ve vězení napsal knihu Mein Kampf, která se stala biblí nacismu. Jung pak tvrdil, že jak v programu, tak i při psaní Mein Kampfu rozpracoval Hitler jeho myšlenky v knize „Der Nationale Sozialismus“. Němci z ČSR se totiž pokládali za „starší bojovníky hnutí“ než Hitler a jeho NSDAP.

Od Hitlerova propuštění v roce 1924 spolupráce mezi nacistickými stranami dál pokračovala, zejména po znovuustavení NSDAP 27. února 1925, ale to již vedení pevně držel v rukou Hitler. Ten také určoval další postup nacistů a jejich taktiku jak v Československu, tak i v Rakousku.

Ale to je již jiná historie. Nikdo však nemůže popřít, že dračí sémě nacismu zaseli naši Němci.

Ing. Josef Mikš
Historicko-dokumentační komise
OV ČSBS Vyškov

Redakce: Ing. P. Rejř, CSc.

Připravil: dr. O. Tuleškov

Vydalo Křesťanskosociální hnutí ve spolupráci s OR Klubu českého pohraničí v Praze 10 jako svou 67. publikaci určenou pro vnitřní potřebu vlasteneckých organizací. Publikace neprošla autorskou ani jazykovou úpravou. Praha, únor 2003. Kontaktní adresa: JUDr. Ogňan Tuleškov, Na Čihadle 18, 160 00 Praha-Dejvice. Webová stránka: www.ksl.wz.cz E-mail: vydavatel@seznam.cz